

התמימות והציניות

סביר

קודם כל יש לקבוע נורמה בסיסית הדרושה להבטחת קיומה ההוגן של האורח העובד. אם היום, כדי לקיים באופן הוגן משפחה בת ארבע נפשות, דרושה הכנסה מינימלית של 800 ל"י לחודש, הרי אז צריך אותו סכום בסיסי להיות נקי ומשוחרר מכל מס. כלומר יש להגדיל את הניכוי ההתחלתי הניתן כפטור לצורכי מסי-ההכנסה. ואם צריך להיות משהו צמוד למדד יוקר המחיה, הרי סכום זה, שנועד להבטיח את רווחתה המינימלית של המשפחה — הוא זה שצריך להיות צמוד לאינדקס יוקר המחירים, ואם יעלה מחר האינדקס, הרי אז בהתאם יעלה גובה הסכום הפטור משלום מס הכנסה.

זוהי הגישה שאנו מציעים להסתדרות לאמץ לעצמה, כדי להכניס את מדינת ישראל לרצף של השליש השלישי של המאה העשרים.

מעבר לנורמה בסיסית זו יגבו שיעורי מסי-הכנסה, אולי בשיעור גבוה יותר מהמקובל עתה, ומבעלי ההכנסות הגבוהות יש לקחת שיעורי מס גבוהים יותר מן המקובל עתה. סך כל ההכנסות שייגבנו בצורה זו יגדיל את הכנסות אוצר המדינה, כי בפרוספריטי המלחמה משתכרים רבים אצלנו למעלה מ-50 או 75 או 100 אלף ל"י לשנה. אבל לא רק שיקול כספי מנחה אותנו לגבוי אנשים אלה קיים השיקול המוסרי, שבבעלי ההכנסות הגבוהות צריכים לשלם יותר מכפי שהם משלמים היום.

אין ויכוח על כך, שלגבי שכבות מס-ייתומות של האוכלוסייה, נוכח המצב הקיים, צריך להוריד את רמת המחיה. השאלה הערכית היא לגבי איזה שכבות?

מה שברור הוא, שאין להוריד את רמת-המחיה אצל מעוטי-ההכנסות או אצל אלה שמרויחים כני הנורמה הבסיסית, או קצת למעלה ממנה. יש לחון את הורדת רמת-המחיה אל בעלי ההכנסות הגבוהות יותר, וההצעה שהעלינו תואמת עקרון זה.

בתקופת מלחמת העולם השנייה — ואיננו רחוקים מבחינת המאמץ של האנגלים או — הוטלו מסים של 100 ושל 110 אחוזים על הכנסות מסוימות. בארצות-הברית מוטל כיום מס-הכנסה שולי של 90% על יחי-דיים. אין הברז כן במדינת ישראל. ומי שמשוחרר מהנטל האמיתי — אלה הן החברות.

אני בא אליכם היום בסימאיות סרק, כלכלני תנועתנו ישבו וחישבו, כי שיטה זו של הגדלת המינימום המשוחרר ממס, והשלמת המגיע עלידי הביטוח הלאומי, לא תגדיל את האינפלציה במשק או תקטין את הכנסות אוצר המדינה. מה שישתנה הוא חלוקת הצדק הסוציאלי, וזו למעשה השאלה שצריכה להסריד אותנו בוויכוח של היום.

היו"ר ירוחם משל: המילה שהחבר שלום כהן השתמש בה היא מילה עברית, ואינני מוצא לנחון לדרוש ממנו כי יחזור בו.

שלום כהן: איזו גישה חיבת ההסתדרות לאמץ לעצמה? האם צריכה היא להגור אחר דוקטרינות ישנות מוקדן, שאבד עליהן הכלה עוד בראשית שנות העשרים? או שההסתדרות צריכה לאמץ לעצמה גישה חדשה, תפיסה חדשה, של מדינת-הרווחה המודרנית.

ישבנו היום והאזינו בדריכות לנאומי הדוברים הקודמים; חיפשנו את הבשורה החדשה; את הפתרון של זמננו לבעיית האדם העובד בחברה המודרנית; ולא שמענו לא מילה ואף לא חצי מילה, שתעיד על ראשיתה של מחשבה חדשה בכיוון כלשהו. נקודת-המוצא של מדינת הסעד המודרנית היא הבטחת קיום הוגן לכל תושבי ואזרחי המדינה. המדינה אינה צריכה לדאוג אך ורק לנפגעים, לנכים, אלא שהיא צריכה לשמש מכשיר שיבטיח רווחה ובטחון. היום באים לפתור את בעייתו של העובד ע"י הבטחת תוספת כלשהי לשכרו. אבל האם תוספת זו תבטיח את רווחתו?

אנו מציעים גישה שונה, גישה האומרת כי יש להבטיח הכנסה מינימלית לכל תושב בישראל, הכנסה שמתחתה — זוהי חרפה שאין אנו רוצים יכולים לשאת אותה. את המינימום הזה צריך להבטיח על-ידי חקיקת חוק שכר-מינימום. ואם ההסתדרות רוצה לרשום לזכותה הישג יסודי — היא צריכה ליום את החקיקה הזאת. אם מסיבה כלשהי לא תגיע ההכנסה של משפחה לאותו מינימום הכרחי — המדינה צריכה להשלים את ההכנסה עד המינימום, באמצעות הביטוח הלאומי.

אנתנו מציעים כי מינימום מובטח זה לא יהיה פחות מ-450 עד 500 לירות לחודש למשפחה בת ארבע נפשות, וזה יהיה משוחרר ממס. כלומר, סכום זה ייכנס בפועל למשפחה. מינימום זה צריך להיות צמוד לאינדקס יוקר המחיה.

אבל עלינו לדאוג לא רק לקו העוני; עלינו להבטיח גם את קו הרווחה.

צורכים. המלחמה אוכלת את המשאבים הלאומיים. אין לנו כמעט זרורות כמטבע זר. אנו חיים בחסדיהם של נותני אשראי ונדיבותה של ממשלת ארה"ב. גם על כך אין ויכוח. העומס והעול יגברו מיום ליום, ככל שתגבר ההדרדרות המדינית, והדרדרות זו גוברת מיום ליום.

לא הועד הפועל הוא זה שיעצור בעד ההדרדרות. ואם כי בעיותיה הכלכליות של ישראל קשורות קשר הדוק במצבנו המדיני והבטחוני, הרי את הויכוח על נושאי-מלחמה ושלום אנו עורכים מחוץ לבית זה.

היום לא נדבר על העובד היוצא מביתו לחו"ת, אלא על אותו עובד שעה שהוא חנור בביתו עם משכורתו. עם מה שנותר ממנה.

אמרו לנו כאן שתוספת אחוזים מסויים מים לשכר — אם בגודר העלאת-השכר עקב גידול הפריון ואם בגודר תשלום תוספת-יוקר — תפתור בעיותיו של עובד זה. לכאורה, הויכוח הוא רק על שיעורו של גידול זה.

אבל האם כך באמת ובתמים הם פני הדברים? האם באמת תוענק לציבור העובד דים תוספת ריאלית לשכרו? החרב כך אהרן הגן הבוקר בפאתוס על אמונתו שזאת תהיה תוספת ריאלית. זאת אומרת שכל העלאות-המחירים והנטל שיוטלו על הפועל יהיו, כביכול, מחוץ לאותה תוספת ריאלית. אינני יודע במה לקנא יותר — באמונתו או בתמימותו. אני חושש מאוד שחוננו של בן-אהרן לא יחזיק מעמד מול הריאליזם הציני של ספיר.

מה יהיה עם הגידול הצפוי בשיעורי המסים הישירים? ומה עם המסים העקיפים? למעשה כל תוספת שתניתן — ואולי אף למעלה ממנה — תלקח בצורה זו או אחרת מציבור העובדים. וכאן טמון שורש הכזב בוויכוח של היום.

קריאה: מודע אתה משתמש במילה כזב? **שלום כהן:** כי זהו ויכוח כוזב ולא אמיתי!

הישיבה המיוחדת של הוועד הפועל, שנועדה להחליט בענייני השכר, נדחתה בשבוע אחד. המטרה: לאפשר לראשי ההסתדרות להגיע לידי סיכום עם חב"ריהם בממשלה, לגבי גובה התוספת ל-שכר.

בתום הדיון התקבלה הצעת המזכיר הכללי יצחק בן-אהרון, שההסתדרות תדרוש העלאת שכר של 6-8 אחוזים. במסיבת הדיון, בו הוקצו שבע דקות לסיעת העולם הזה — כוח חדש, הציג

בן-אהרון

שלום כהן את גישה התנועה לבעיות השכר:

שמענו היום הצעות למכביר. בפתח דברי אומר בגלוי: הויכוח של היום הוא ויכוח כוזב, כי ההכרעה נפלה לפני ש-נתכנסנו כאן. והכרעה זו אומרת: הורדה ברורה של רמת-החיים לגבי ציבור ה-עובדים. מי שיקבל את ההחלטה מנסה ליצור את האשליה כאילו מתכנס היום המוסד העליון הזה כדי לקיים ויכוח אמיתי בשאלת תוספת השכר וכדי להגן כביכול על שכרו הריאלי של העובד.

על מה בעצם נסוב הויכוח? כולם תמימי דעים שמצבנו הכלכלי קשה. הבעיה ידועה לכולנו: אנו מייצרים פחות ממה שאנו

הצעת-סיכום מטעם העולם הזה-כוח חדש

א. הוועד הפועל קובע כי:

● הויכוח הנוטש עתה בציבור, בהסתדרות ובכנסת בדבר מדיניות השכר מתעלם מן העובדה הבסיסית שאין כל אפשרות להפריד בין זלתי-היד המדינית של ממשלת-ישראל לבין המצב הכלכלי שלתוכו נקלעה המדינה. הורדת רמת-החיים הצפויה נובעת ממוצאתי זה.

● המאמץ המלחמתי הביא לדילול הרזרבות במטבע-חוק. דילול זה נגרם חלקית על-ידי יבוא של מוצרי השקעה ותוצרות. רק חלק קטן מאוד מן היבוא הכולל ניתן לסווגו כיבוא של מותרות.

● במצב זה מציעה ממשלת-ישראל להאריך את התקופה, שגבי-הספיקו יתרות מטבע החוץ לקיים היימשק סדירים, על-ידי שורה של אמצעי-מיסוי והגבלות של יבוא ושל יצוא הון. ההסדר תדרוש מציעה להעלות את הכנסות השכירים באחוזים ניכרים כדי לפצותם על היוקר הזוחל ועל העלייה בתפוקה. אמצעים אלה אין בכוחם לפתור את בעיות המשק ולהבטיח רמת-חיים הוגנת להמוני העובדים.

● המיסוי המוגבר וההגבלות המתוכננות פוגעות בעיקר בשיכר-בות-הביניים — ציבור השכירים והעצמאיים המשתכרים בין 10,000 ל-20,000 ל"י לשנה. ההתייקרות, הנובעת כמסקנה גניונית מהעלאת המיסוי העקיף, תפגע בראש וראשונה בשיכבות העניות, המשתכרות עד 6,000 ל"י לשנה.

● העלאת-השכר המוצעת אינה משנה כימעט לגבי בעלי-ההכנסות הקטנות, מאחר ומדובר בתוספת אחוזים מן השכר הקיים. המיסוי המוגבר יספוג למעשה את כל ההכנסה הנוספת של בעלי-ההכנסות הבינוניות. הפגיעה בבעלי ההכנסות הגבוהות תהיה שולית, אם בכלל תהיה כזאת למעשה.

● חוסר השוויון בהטלת העול, הנגרם בידעין על-ידי מפלגות העבודה בהסתדרות ובממשלה, בסיסו בשיטות המיסוי הרגרסיביות שהונהגו במדינה ביוזמתה של מפא"י, אחדות-העבודה ומפ"ם, ובסיוע של מפלגות גח"ל והליברלים העצמאיים. שיטת תוספת היוקר, הניתנת תמיד באיחור ובמדיה בלתי מספקת, מנוצחת הב-דלים סוציאליים ואף מעמיקה אותם. היא גוזרת לפי צורכיהם של

בעלי ההכנסות הגבוהות בהסתדרות, הנהנים מהטבות ומהקלות במיסים שאינם עומדים לרשות כל ציבור אחר.

ב. הוועד הפועל מציע, אפוא, שינוי מהותי בכל שיטת המיסוי הישיר כדלקמן:

● תיקבע הכנסת מינימום ליחיד ולמשפחה, בהתאם למיטפר הנופשות בה. במידה והכנסת המשפחה נופלת מן המינימום שלא באשמתה, יושלם החסר ע"י חמוסד לביטוח לאומי. המינימום המר-צע עתה הוא 2100 ל"י ליחיד, 3600 ל"י לזוג ותוספת של 1,000 ל"י לכל ילד עד גיל 16. המינימום הזה יוצמד לאינדקס יוקר המחיה.

● ייקבע מינימום הכנסה הפטור מכל תשלום מס. מינימום זה צריך לספק את הצרכים הרגילים של ישראלי. הסכום הפטור ממש המוצע עתה הוא 4,800 ל"י ליחיד, 7000 ל"י לזוג ו-1500 ל"י לכל ילד עד גיל 18. כל עוד אין חינוך תיכון וחינוך גבוה חינם, יש להכיר, נוסף לכך, בכל הוצאות החינוך הנוצאה פטורה לצורכי מסי-הכנסה. המינימום הפטור ממש יהיה צמוד למדד יוקר המחיה.

● שלוש הדרגות הראשונות של מסי-ההכנסה תהיינה בהפרשם של 5000 ל"י, והמס שייגבה יהיה 25%, 30% ו-35% אחרי הכנסה של 25,000 ל"י חייבת במס, יעלה המס השולי ב-5% לכל 1,000 ל"י עד אשר יגיע למס השולי המקסימלי של 90% לגבי הכנסה מעל 32,000 ל"י לשנה החייבת במס.

● מס ההכנסה לחברות לגבי רווחים בלתי-מחולקים יועמד על 75%. רווחים המשמשים להשקעה יצרנית יזכו בהנחות מהמס המוטל.

ג. שינוי שיטת המיסוי יביא לעלייה בדרגת-החיים של השיכר-בות המקופחות, ייצור תמריץ לתוספת עבודה לגבי השיכרות הבינוניות, ויטיל מס בהתאם ליכולתן של השיכרות השירות. הוא ימנע א"יציבות בשכר הנגרמת על-ידי תוספת-היוקר, ויבטיח לעובד הכנסה בהתאם ליכולתו ולתפוקתו.

ד. שום שיטה כלכלית אינה יכולה לבוא במקום השכנת השלום, שרק היא תוכל לייצר את התנאים לשיגשוג כלכלי אמיתי.